

ГБОУ Республиканский Бурятский Национальный лицей-интернат № 1

УТВЕРЖДАЮ:

СОГЛАСОВАНО:

Рассмотрено:

Зам.директора по УВР

[Signature]

«_» _____ г.

на заседании МО

[Signature]

«_» _____ г.

Рабочая программа
Мушкетера Мира Баировна
ФИО, категория *высшая*

Предмет: *Буряад хэлэн*
Класс: *6*

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол № *67*
[Signature] *август* 2021 г.

2021-2022 учебный год

1.Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Нуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэһэлэгдэнэ. Буряад дунда нургуулида түрэлхи литература нуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ. Энэ программа мүнөө үеын ФГОС баримталан, 5-дахи классай «Бэлиг» хэблэлээр гараһан Б.Гомбоев, Б.Будаин, С.Будаинай зохёоһон «Буряад хэлэн» гэхэн номдо таарууланхай.

Программын шухала **зорилгонь** хадаа:

1. Нурагшадай түрэлхи хэлэ үзэлгэ хадаа оршон тойронхи байдалые ойлгоходонь, мүн ород хэлэ болон бэшэшье предметүүдые үзэхэ хэрэгтэнь ехэ туһа хүргэдэг. Гадна нурагшадые болбосоруулха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһалха арга боломжотой. Ушар тиимэһээ түрэлхи хэлэнэй үүргые саашань улам дээшэлүүлхэ, энэ предмет заалгы, хэшээл бүхэнэй үрэ дүнгые найжаруулха шухала.
2. Багшын шухала зорилгонуудай нэгэниинь хадаа нурагшадые алдуугүйгөөр, зүбөөр бэшүүлжэ нургаха болоно. Бэшэгэй дүримүүдые, сэглэлтын тэмдэгүүдые үзэхэдөө, нурагшад зүбөөр ойлгоод, тэдээнээ алдуугүйгөөр хэрэглэжэ нургаха ёһотой.
3. Түрэлхи хэлые литературатайнь нягта холбоотойгоор зааха хэрэгтэй. Тиихэдээ литературын хэшээлдэ үзэһэн уран зохёолой хэлэ, найруулга, холбоо үгэнүүд, оньһон болон хошоо үгэнүүд, зэргэсүүлгэнүүд, зохид мэдүүлэлнүүд, богонихон текстнүүд гэхэ мэтые буряад хэлэнэй хэшээлнүүдтэ үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.
4. Түрэлхи хэлэ, литературын хэшээлнүүдтэ хэлэлгэ хүгжөөлгэ хараалагданхай. Тиимэһээ изложени болон сочинени бэшэлгэ, хөөрэжэ нургалга гэхэ мэтэ хүдэлмэринүүд дүүргэгдэхэ ёһотой.
5. Буряад хэлэ үзэлгэ бэшэ предметүүдые үзэлгэтэй нягта холбоотой. Жэшээлхэдэ, буряад хэлэндэ түшэглэн, ород хэлэнэй олон ойлгосонуудые нурагшадта ойлгуулжа, хоёрдохи хэлэндэнь нургаха зэргэтэй.
6. Ургажа ябаа үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ нууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ, тэдэниие ажал дээрэ хэрэглэхэ, дадал шадабаритай болгохо, хүгжэлтын юрэнхы үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ.

2. Программын байгуулга ба удха

Табадахи класста үзэхэнөө дабталга (4 час.)

Аялгануудыг зүб бэшэлгэ. Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгание буряадшалжа бэшэлгэ; үгэнүүдыг абяануудаарнь, бүридэлөөрнь; мэдүүлэлнүүдыг байгуулгаарнь шүүлбэрилгэ дабталга.

Фразеологи (4 час.)

Буряад хэлэнэй үгын сан дабталга; буряад хэлэнэй үгэнүүдэй хэрэглэлгээрээ илгарал; фразеологи тухай юрэнхы ойлгосо; фразеологизмуудай шанар шэнжэ ба гол түлэбүүд; оньһон, хошоо ба хурса мэргэн үгэнүүд.

Морфологи тухай юрэнхы ойлгосо. (2 час.)

Морфологиин шэнжэлдэг гол зүйл –үгэ. Үгын бүридэл. Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд. Хэлэлгын хубинууд. Бээ дааһан ба туһалагша хэлэлгын хубинууд.

Юумэнэй нэрэ (20 час.)

Юумэнэй нэрын удха шанар. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Тусхайта ба юрын юумэнэй нэрэнүүд. Юумэнэй нэрын хубилалга: тоо, зохилдол, хамаадал. Падежнүүдэй ба хамаадалай залгалтануудыг зүбөөр хэлэхэ, бэшэхэ шадабари, дадал бэхижүүлхэ.

Тэмдэгэй нэрэ (6 час.)

Тэмдэгэй нэрын удха шанар. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Тэмдэгэй нэрын илгарал. Тэмдэгэй нэрын бии бололго. Тэмдэгэй нэрын зохилдол, хамаадал.

Тоогой нэрэ (6 час.)

Тоогой нэрэ тухай юрэнхы ойлгосо. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Тоогой нэрын илгарал. Юрын ба бүридэмэл тоогой нэрэнүүд. Тоогой нэрын зохилдол, хамаадал.

Түлөөнэй нэрэ (6 час.)

Түлөөнэй нэрэ тухай юрэнхы ойлгосо. Морфологическа гол шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Түлөөнэй нэрын илгарал. Түлөөнэй нэрын хубилалга ба ондоо үгэнүүдтэй холболдолго. Түлөөнэй нэрэнүүдэй олоной тоо. Зохилдол. Хамаадал.

Дайбар үгэнүүд (5 час.)

Дайбар үгэнүүдэй удха шанар. Тэрэнэй морфологическа шэнжэнүүд ба синтаксическа үүргэ. Дайбар үгэнүүдэй удхаараа илгарал. Дайбар үгэнүүдэй бии болодог аргууд. Дайбар үгэнүүдэй хамаадал.

Жэл соо үзэхэнөө дабталга. (4 час.)

Юумэнэй нэрын, тэмдэгэй нэрын, тоогой нэрын, түлөөнэй нэрын, дайбар үгэнүүдэй гол морфологическа шэнжэнүүдые ба синтаксическа үүргэнүүдые бэхижүүлхэ , хэлэлгын хубинууд тухай дүримүүдые хүсэнэг болгон дабталга. Хэлэлгын хубинуудаар морфологическа шүүлбэринүүдые хэлгэ

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ (10 час.)

Үгүүлэл, тэрэнэй янзанууд. Юрэ хөөрэлэн текстээр найруулга бэшэлгэ. Уран зохёолой хэлэгээр дэлгэрэнгы ба хуряангы найруулга, һонирхолтой ушар тухай үгүүлэл бэшэлгэ, ажаглан хадуужа абаһанаа зураглалга, характеристикэ үгэлгэ, һанамжаяа бэшэлгэ, оршуулга, уран гоёор сээжээр ород ба буряад хэлэн дээрэ хөөрэлгэ.

3. Календарна-тематическа түсэблэлгэ

6. Буриад хэлэн, 6 класс, 1 четверть. 18 час.

№	Хэсэг лэй сэдэб	Сагай хубаар и	Һурагшадай ажаябуулгын шэняжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд		Шалгалтын түүхэлнүүд	Гэрэй даабари	ИКТ хэрэг лэлгэ	Болзор Түсэбөө р	үнэ н
				предметнэ	личностно					
1.	Оролто хэшээл. Буриад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ.	1 час	Индивидуаль на хүдэлмэри- уншалга. Бүлэгөөр хүдэлмэри литературна буриад хэлэнэй шэнжэнүүдые шүүмжэлхэ. Фронтальна- шалгалтын асуудалнуудта харюусаха. (4 н.)	Б-Б. Намсарайн текст уншаад, гол бодольень элирүүлхэ, авторай асуудалда харюусаха. Д- Х. Цынгусева гай «Буриад хэлэн» гэнэн шүлэг уран уншалга. XXI зуун жэлэй эхиндэ буриад хэлэмнай ямар байдалда байнаб? Өөрынгөө һанамжа, хандаса харуулха.	Буриад хэлэнэй шанар тухай мэдэсээсэ үргэдхэхэ.	Уншаһан текстынгээ удхаар тобшолол хэхэ, һанамжаяа баталха.	Д-Х. Цынгусе ва гай «Буриад хэлэн» гэнэн шүлэг сээжэлдэхэ.	«Буриад хэлэн» сахим һураха ном хэрэг лэлгэ.		
Табалахи кластга үзэһинөө дабталга. 4 час.										
2	Фонетикэ Абьян үзэгүүд. Аялганууда й тааралдал.	1 час	Индивидуаль на- упражненинүүдые дүүргэхэ(Упр 4-5). Бүлэгөөр хүдэлмэри- (Упр 6, 6 н.) Үгэнүүдые 3	Абьян ба үзэгүүдые илгаруулха. Фонетическэ шүүлбэри хэхэ.	Д-Р. Намжилоной «Дохолон» гэнэн текст уншахалаа, зүбөөр абьянуудые үгүүлхэ,	Текстын гол удха элирүүлхэ, ямар лургаал абахаар юу мэдэхэ болобобта,	Упр 15, 9 н.	«Буриад хэлэн» сахим һураха ном хэрэглэлгэ		

3	Дабталга. Лекси́к.	1 час	бүлэгтэ хубааха, дүрм нэрлэхэ. Хоёр хоёроороо хүдэлхэ. Фронтальна-шалгалта (Упр 15, 9 н.) (Ямар дүрмөөр бэшгдэхэ үгэнүүд бэ?)	Абтабан үгэнүүдые дүрмөөр нь илгажа бэшэхэ. Антоннуудые, синонимуудые банаха, эхир үгэнүүдые	Абтабан үгэнүүдые, синонимуудые, эхир үгэнүүдые зүбөөр илгаруулха, харюугаа баталха.	Л. Тапсавай «Министэй» уранаар уншаха. Абтабан үгэнүүдые анхаралдаа абаха. + Гэрэй ямар нэгэ амитан тухай рессказ, шүлэг гү, али зохёолго бэшэхэ.	Упр 33, 14 н.. (Эхир үгэнүүдые тааруулан холбохо. Өөрыгөө сэгнэхэ.) Упр 35 (эдэ үгэнүүд ямар нотаг хэлэндэ хэрэглэгдэ дэг бэ?)	Упр 31. Б. Барадин.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэг лэлгэ.			
4	Угын бүридэл. Синтаксис.	1 час	Индивидуальна-упражнени нүүдые дүүргэхэ (Упр 18-19). Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 36. Бүлэгөөр хүдэлжэ, харилсаань олохо.	Текст соо тэмдэгтэй ба тоогой нэрэнүүдые олохо шадха, гол морфологи ческа шэнжэнүү дээрнь илгаруулха. Угтэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл болгохо, текст ямар мэдүүлэл	Точконуудай орондо таараха аялган үзэгүүдые бэшэхэ. Ямар дүрм хэрэглэһэнэ баталха.	Упр 52 уншаад, гол удхынь элирүүлхэ, түсэб та Упр 52 уншаад, гол удхынь элирүүлхэ, түсэб табиха.	Ном соо угтэһэн упр 44 дүүргэхэ. Угын бүридлөөр шүүлбэри хэхэ, бэе бээ шалгаха. Шалгалтын хүдэлмэри. Упр 54. «Нанагдаа гүй найхан намар» (+), 21 н.	Упр 43, 19 н. 17 н, доро угтэһэн схемэ нүү дээр үгэнүүдые зохёохо, угын бүридлөөр шүүлбэри хэхэ (жэшээнүүд дабталга ха ёһогүй.) Шалгалтын	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэг лэлгэ.			

				уншаал, хоёр хоёроороо хүдэлжэ, үгтэйэн үгэнүүдээ мэдүүлэлнүү дые зохёохо. Фронтальна- Упр 47, 18 н. Доро үгтэйэн схемэ тайлбарилха.	нүүдбээ бүрилэнэб илгаруул ха.				диктант да бэлдхэл.		
5	Шалгалтын диктант.	1 час	Шалгалтын диктант.	Шалгалтын диктант грамматическа даабаринууд тай.				Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	16.09	
6	Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	1 час	Орфографи чesка ба пунктуацион но алдуунуудаа зүбөөр заһаха.						Словар на диктант да бэлд хэл.	17.09	
Фразеологи. 3 час.											
7.	Фразеологи.	1 час	Индивидуальна-упражнени нүүдые дүүргэхэ (Упр 55,22 н. Упр 56, 23 н Д. Ошоров «Унаһан малгайгаа абангүй»). Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 58, 24 н. (хоёроороо хүдэлжэ, үгтэйэн фразеологиз муудай удхыень тайлбарилха).	Бураяд хэлэнэй сан дабталга; тэрэнэй хүгжэлтын тобишо түүхэтэй танилсуулга.	Бураяд хэлэнэй утын санда боложо байгаа нүүдэй үсын хубилалта нууд тухай.	Фразеологиз муудай удха тайлбарилха, мэдүүлэлнүү дые зохёохо. («Бураяд хэлээр тестнүүд» упр 1, 37 н).			Упр 57., 23 н.	«Бураяд хэлэн» сахим бураха ном хэрэг лэлгэ.	22.09
8.	Фразеологи.	1 час	Индивидуальна-упражнени нүүдые дүүргэхэ(Упр 60, 24 н, Упр 61. 24 н.).	Бураяд хэлэнэй үгэнүүдэй хэрэглэгээ рээ илгарал, тэдэниие зүбөөр нэрлэхэ.	Ц-Д. Дамдинжаповай «Юрын бураяд эхэ» гээн зохёолһоо хэбэг уншаал, тогтомол холбуулаал	Упр 64, 25 н. Дүтэрхы удхатай бураяд хэлэнэй фразеологиз муудые ханаха.	Фразеологизмууды е хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	Упр 63, 25 н. (Асуудал нуудта харюусаха)	«Бураяд хэлэн» сахим бураха ном хэрэг лэлгэ.	21.09	

9	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр.	1 час	Индивидуальна- упражнени нүүдье дүүргэхэ(Упр 62, 25 н, Упр 65. 25 н.).	Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр бэшэхэ.	Угтээн даабария хайнаар дүүргэхэ.	Дураатай зохёолойн гоо геройнуудай абари зандань тогтоомол холбуулал нуудтай мэдүүлэл нүүдье зохёогоод бэшэхэ.	Творческо хүдэлмэри бэшэхэ.	Урда үзээнөө дабгата.	«Буряд хэлэн» сахим нураха ном хэрэг лэлгэ.			
---	--	-------	---	--	--	---	--------------------------------	-----------------------------	--	--	--	--

30.09

Морфологи тухай юрэнхы ойлгосо (2 час).

10	Морфологи тухай юрэнхы ойлгосо.	1 час	Индивидуальна-упр 66, 27 н. Бүлэгөөр хүдэлмэри-69, 27 н. Фронтальна-(27 н. уншаал, таблицаар хүдэлмэри. 28 н.)	Морфологийн шэнжэлдэг гол зүйл-үгэ гэдэн ойгосотой танилцуулга.	Бээ даанан ба туналагша хэлэлгын хуBINуудай илгарал дабтаха, бэхижүүлэх.	Хэлэлгын хуBINуудые зүбөөр хэрэглэх.	Таблицаар хүдэлмэри. (28 н.) Жэшээ нүү зүбөөр ханажа, дэбгэртээ бэшэх.	Хэлэлгын хуBINуудые зүбөөр хэрэглэн, мэдүүлэлнүү дые зохёохо.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ.
11	Практическа хүдэлмэри.	1 час	Индивидуальна хүдэлмэри-уншалга. Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 71, 28 н. «Дэлхэйн хүн зон адли бэшэ...»	«Хүн зон түрэн нотагаа мартаха ёногуй гэдэн ойлгосо үргэдхэх.	Ямар хэлэлгын хуBINда хабаатай байнаб гэж үгэнүүд дээрэ тэмдэглэхэ.	Уншалан текстынгээ удхаар тобшолол хэхэ, ханамжакая баталха.	Практическа хүдэлмэри. Бэхижүүлгэ	Морфологи дабтаха. (3-3 мэд. зохёохо).	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ.

Юмэнэй нэрэ. 20 час.

12	Юмэнэй нэрэ. Юмэнэй нэрэ тухай ойлгосо.	1 час	Индивидуальна-упражени нүүдые дүүргэхэ(Упр 72, 30 н, Упр 73. 31 н.). Бүлэгөөр хүдэлмэри-74, 31 н. Фронтальна-(Упр 76, 31 н, алиш тээшээ адляар уншагдаха үгэнүүдые ханаха.	Юмэнэй нэрын морфологическа шэнжэнүүдтэ ба синтаксическа үүргэдэнь анхаралаа хандуулха.	«Бурыад хэлээр тестнүүд» 1 даабари 39 н., 2 даабари 39 н. дүүргэхэ.	Упр 75, 31 н. уранаар уншаха. «Гэр булэ тухайгаа» дэлгэрэнгы гээр хөөрэхэ.Юу мэнэй нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүү дые зохёохо.	Алиш тээшээ адляар уншагдаха үгэнүүдые ханаха.	§ 1 уншаха. Упр 75, (+) 31 н.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ.
13	Юмэнэй нэрэ юу тэмдэглэ дэг бэ?	1 час	Индивидуальна-упражени Бүлэгөөр хүдэлмэри-74, 31 н. Фронтальна-(Упр 76, 31 н, алиш тээшээ адляар уншагдаха үгэнүүдые ханаха.	«Бурыад хэлээр тестнүүд» 1 даабари 39 н. (Шалгалтын даабари). Юмэнэй нэрэнүүдые олоод, доогуурнь зураха.)	Ц-Х. Дарнбазарова гай «Нэрхэн» шулэг уранаар уншаха.	Юмэнэй нэрэнүүдые хэрэглэн, жэмэстэ ошоһон, түүхэн тухайгаа бишыхан зохёолго бэшэхэ.		§ 2, 33 н. (Жэмэсэй нэрэнүүдые ханаха, 2-2 мэдүүлэл зохёохо.)	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ.

14.	Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүд.	1 час	хүдэлмэри- (Упр 78, 33 н .) Фронтальна- Упр 80, 33 н. хөөрөө эмхидхэхэ.	Упр 81, 34 н. Э. Дугаровай «Бурыалайм нотагууд» гээн шүлэг уранаар уншаад, тусхайта юумэнэй нэрэнүүдые олохо.	Упр 82 «Бурыад орон» уншаад, ород хэлэндэ сэжээр оршуулха. (35 н.)	Упр 85, 36 н. географическа нэрэнүүдые ханажа бэшэхэ.	Упр 86, 36 н. (Үлүү юумэнэй нэрэ олохо.)	§3 уншаха. Упр 83, 35 н.	«Бурыад хэлэн» сахим бураха ном хэрэглэлгэ.
15	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри.	1 час	Индивидуальна- Упр 84, 36 н. тус карта хараха. Булгөөр хүдэлмэри- Упр 92, 39 н. Байгал далайн олтирогууд тухай хөөрэлгэ бэлдэлгэ. Фронтальна- (Упр 90, 38 н. домог уншаад, географическа нэрын түүхэ баримталан домог бэшэхэ.	Карта хаража, үгүүлэл зохёохо. (Упр 84, 36 н.)	Хөөрэлгэ бэлдэхэдээ, мэдүүлэлэй байгуулгала анхаралаа хандуулха. (Упр 92, 39 н.)	Үгтэһэн даабарилдаа зохёохы шалабари хэрэглэхэ. Удхагай, дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүү дые зохёон байгуулха.	Творческо хүдэлмэри. Зохёохы шалабари шалгаха.	§ 3 уншаха. Упр 91, 38 н. (Алдуунуудыень занжа бэшэхэ).	«Бурыад хэлэн» сахим бураха ном хэрэглэлгэ.
16	Юумэнэй нэрын бии бололто.	1 час	Индивидуальна- «Бурыад хэлээр тестнүүд». (Юумэнэй нэрын гаралга.) Даабари 1, 42 н. Булгөөр	Бурыад хэлэндэ юумэнэй нэрэнүүд 4 аргаар бии болдог гээн ойлгосотой танилсуулга.	«Бурыад хэлээр тестнүүд». (Шалгалтын даабаринууд. Даабари 1, 43 н. Гаран)	Юумэнэй нэрэнүүд 4 аргаар бии болдог гээн ойлгосой үргэдхэн,	§ 4 уншаха. Дүрим бүхэндэ 3-3 үгэ ханаха.	«Бурыад хэлэн» сахим бураха ном хэрэглэлгэ.	

			хүдэлмэри- 98, 41 н. Фронтальна- 99. 41 н. Үлүү үгэ олохо.	Шалгалтын диктант бэшэхэ.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын хүдэлмэри.	мэдүүлэлнүү дые зохёон, үгүүлэл болгохо.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ. <i>Ad. No.</i>
17	Шалгалтын хүдэлмэри.	1 час	Фронтальна- шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын диктант бэшэхэ.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Үгтэһэн грамматичес ка даабаринуу даа зүбөөр дүүргэхэ.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ. <i>Ad. No.</i>
18	Алдуу дээрэ хүдэлмэри. Четвер тин дүн гаргалга.	1 час	Индивидуальна- дээрэ Алдуу хүдэлмэри. Бүлэгөөр хүдэлмэри- нэмэлтэ даабаринуу дые дүүргэхэ.	Алдуу хүдэлмэри.	Алдуу хүдэлмэри.	Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	Алдуунуудаа захахдаа, жэшээнүү дые зүбөөр хэрэглэжэ, харюунуудаа баримталха.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	Урда үзэһэнөө дабтаха.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэл гэ. <i>Ad. No.</i>

Календарна-тематическа түсэблэлгэ

Бурыад хэлэн, 6 класс, 2 четверть, 14 час.

№	Хэшэлэй сэдэб	Сагай хубаар и	Бурагшалай ажаябуулгын шэнжэ	предметнэ	Хараалагдаһан дүнгүүд		Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрэй даабари	ИКТ хэрэглэлгэ	Болзор	
					личностно	метапредметнэ				түсэбөө р	үнэ н
1.	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр.	1 час	Индивидуаль на- үгтэһэн сэдэбтэ зохёолго бэшэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри- түсэб табиха. Фронтальна- хөөрөө эмхидхэхэ	Творческо хүдэлмэри бэшэхэ.	Угтэһэн даабариа хайнаар дүүргэхэ.	Бэшэһэн хүдэлмэри дээ зохёохы шалабари хэрэглэхэ. Зохёолгодоо тобшолол хэхэ, өөрынгөө хандаса харуулха.	Творческо хүдэлмэ ри бэшэхэ.	Урда үзэһэнөө дабтаха. «Орой намар» гэһэн сэдэбтэ мэдүүлэлнүүд ые зохёохо.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ э.	5.41	
2.	Юумэнэй нэрын морфологическ а аргаар	1 час	Индивидуальна- § 4 (2) уншаха, упражнени нүүдые	Юумэнэй нэрэнүүд ехэнхидээ морфологическ	Залгабаринуу дай хүсөөр шэнэ үгэнүүдые бин болгохо. Орол ба	Схемэнүү дээр юумэнэй нэрэнүүдые зохёохо. Орол	Угын бүрилэ лөөр шүүлбэри хэхэ. (Упр	§ 4 (2). Уншаха. Упр 109, 44 н.	«Бурыад хэлэн» сахим хураха	4.11	

5	Юмэнэй нэрын зохиол. Нэрын падеж. Хамаанай падеж.	1 час	125, 49 н. (Олоной тоогой залгалтануудыг бэшэх, бэшлгээс баримталха.)	Индивидуальна- § 6 дүрм уншаха, упражнени нүүдье дүүргэх(Упр 131, 52 н. Упр 144, 58 н.) Бүлгөөр хүдэлмэри- Упр 132, 53 н, (2 бүлэг болгоод бэшэх.) Упр 149, 60 н. Фронтальна- (Упр 133, 53 н.) Угын бүридлөөр шүүлбэри. Упр 146, 58 н.	анхаралаа хандуулха.	Упр 132 дүүргэхэдээ, хэр зэргэ зүбөөр хэбэнээ шалгах. Упр 145, 58 н. Бураад орон тухай мэдэсээ үргэдхэх.	Упр 134., 53 н. «Хасури хаялтай гү?» сээжээр ород хэлэндэ оршуулха, асуудалда харюусаха, юумэнэй нэрын падеж элирүүлхэ. Бураад ороной сээжүүд...» гэнэн сэдэбтэ материал суглуулха. (Упр 148, 60 н.)	Юмэнэй нэрнүү дье зохиолдуул ха. Упр 153, 61 н. Үгүүлэл оршуулха. «Цветки лотоса...»	§ 6. (3-3 юумэнэй нэрнүүдье зохиолдуулха). § уншаха, упр 150, 61 н. Үгтээн үгэнүүдэй зүб вариант тэмдэглэхэ.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э.
6.	Зүгэй падеж. Үйлын падеж.	1 час	Индивидуальна- упражненинүүдье дүүргэх(упр 155, 156, 62-63 н.) таблицар хүдэлмэри хэхэ. Упр 161, 65 н. Бүлгөөр хүдэлмэри- Упр 159, 64 н. Зүб вариантые шэлэхэ, харюугаа баталха. Упр 162, 65 н. Фронтальна- (Упр 160, 64н. Таараха падеждэ табин бэшэхэ, залгалтануу	Оньон үгэнүүдье уншаха, лексическэ шүүлбэри хэхэ. Удхаараа дүтэрхы оньон үгэнүүдье хараадаа абаха. (Упр 162., 65н.)	«Минни дуратай саг» гэнэн сэдэбтэ шүлэг зохёожо туршаха. Уранаар уншаха. Угын бүридлөөр шүүлбэри зүбөөр хээл, тэдэ үгэнүүдээ хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдье зохёохо.	Упр 159 (64 ноурга.) Үгэнүү дэй вариан тыень шэлэхэ, харюугаа баталха. Нурагшын «Үбэл» гэнэн диктант уншаха, алдуунуудые нь олохо, харюугаа тайлбарил ха.	§ уншаха, упр 150, 61 н. Үгтээн үгэнүүдэй зүб вариант тэмдэглэхэ.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э.		

10	Практическа хүдэлмэри.	1 час	Индивидуальна- 7 дүрим уншаха, упражнени нүүдье дүүргэхэ. («Буряад хэлээр тестнүүд» Даабари 5, 45, №6 , 46 н). Бүлэгөөр хүдэлмэри- («Буряад хэлээр тестнүүд» Даабари 5, 45, №6 , 46 н. Фронтальна- дүүргээн даабаринуу даа шалгах.)	Номоор хүдэлмэри. Юумэнэй нэрэнүүдье зохилдуула. (Таблица хэрэглэхэ 52 н.)	Уншаха, тобиолол хэхэ, хадужа абаха. Хариугаа баримталха.	оршуулха. Үгэнүүдье зүбөөр хэрэглэн, холбоо текст болгохо.	хаалта соохи юумэнэй нэрэнүүдье улхаарнь таараха падеждэ табиад бэшэхэ, падежыень зааха. (Упр 180, 72 н.)	юумэнэй нэрэнүүдье зохилдуул ха.	«Буряад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э.	9.12	
11	Юумэнэй нэрын хамаадал. Нюурта хамаалай залгалта зүб бэшэлгэ.	1 час	Индивидуальна- Номоор хүдэлмэри §§ 8.9. 73-74 н уншаха. Таблицаар хүдэлмэри. (74 н.) Упр 181, 73 н; Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 184, 74 н. (Фронтальна- Упр 187, 75 н.	Номоор хүдэлмэри. Бээ даагаал хэхэ хүдэлмэри. Упр 182. 73 н. (Ямар хубилалта болоноб?)	Упр 183. 73 н. Холбууланууд ые ород хэлэндэ оршуулха. Тобиолол гаргах. Үгэнүүдье хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдье зохёохо. Зохёохон мэдүүлэлнүүдээ	Упр 185, 74 н. «Добрые слова ценнее золота» гэһэн текст оршуулхалаа, нюурта хамаалай залгалтануудье нь зүбөөр хэрэглэхэ.	Упр 186. 75 н. Бурагшын зохёохон шүлэг уранаар уншаха, шүлэг, басни ГҮ. али рассказ зохёохо.	§ 8,9., уншаха. Упр 187, 75 н.	«Буряад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э.	10.12	

12	Нюурга хамаалал залгалта бэшлэг. 1- дэх ноурга хамаалал ба 2- дох ноурга хамаалал.	1 час	(Нюурга хамаадуулха, залгалтануу дынь тэмдэглэх.) Индивидуальна- Номоор хүдэлмэри. § 9 (1, 2) дүрим уншаха, упражнени нүүдье дүүргэхэ(Упр 188 , 189, 76 н). Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 190, 1-дэх ноурга зохилдуулха, залгалтануудынь тэмдэглэхэ. Фронтальна- дүүргээн даабаринуу даа шалгах.)	1-дэх ба 2- дох ноурга хамаалал тухай ойлгосотой танилсуулга. Номоор хүдэлмэри.	Упр 191, 77 н. (Эдэ үгэнүүдые 2-дох ганса ба олон ноурга хамаадуулхадаа, залгалтынь тэмдэглэхэ.)	Упр 192, 77 н. уранаар уншаал, асуудалда харюусаха.	§ 9. (3-3 үгэ паледжэ зохилдуу лаал, ноурга хамаадуулха.)	«Буряад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э.	16/12
13	Шалгалтын хүдэлмэри.	1 час	Фронтальна- шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын диктант бэшэхэ.	Зүбөөр бэшэхэ оролдохо.	Үгтээн грамматичес ка даабаринуу даа зүбөөр дүүргэхэ.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Урда үзээнөө дабтаха.	18/12
14	Аллуу дээрэ хүдэлмэри. Четвертин дүн гаргалга.	1 час	Индивидуальна- Аллуу дээрэ хүдэлмэри. Бүлэгөөр хүдэлмэри- Нэмэлтэ даабаринууд-ые дүүргэхэ.	Аллуу дээрэ хүдэлмэри.	Алдуунуудаа зүбөөр захах оролдохо.	Алдуунуу- даа захах жэшээнүүд-ые зүбөөр хэрэглэжэ, харюунуу- даа баримталха.	Аллуу дээрэ хүдэлмэри.	Урда үзээнөө дабтаха.	22/12

Календарна-тематическа түсэблэлгэ

Бураад хэлэн, 6 класс, 3 четверть, 20 час.

№	Хэсээлэй сэдэб	Сагай хубаари	Гурагшад ай ажаябуулгын шэнжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд		Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрэй даабари	ИКТ хэрэглэлгэ	Болзор	
				предметнэ	личностно				түсэбөөр	үнэн
1.	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр.	1 час	Индивидуаль на- үгтэһэн сэдэбтэ зохёолго бэшэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри- түсэб табиha. Фронтальна- хөөрөө эмхидхэхэ	Творческо хүдэлмэри бэшэхэ.	Үгтэһэн дабарияа найнаар дүүргэхэ.	Творческо хүдэлмэри бэшэхэ.	Урда үзэһэнөө дабтаha. «Үбэлэй аашанууд» гэһэн сэдэбтэ мэдүүлэллнүүдые зохёоho.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэл гэ.	150д	
2	Нюурга хамаадалай залгалта зүб бэшэлгэ. 3- дахи нюурга хамаадал.	1 час	Индивидуальна- Номоор хүдэлмэри. § 9 дүрим уншаха, упражнени нүүдые дүүргэхэ(Упр 193, 78 н). Бүлэгөөр хүдэлмэри- Упр 196, 80 н. оньһон үгэнүүдэй удха тайлбарилха. Фронтальна- дүүргэһэн дабаринуу даа шалгаха.)	3-дахн нюурга хамаадал тухай ойлгосотой танилсуулга. Номоор хүдэлмэри.	Упр 194, 79 н. Ш-Н. Цыденжаповай үгтэһэн хэһэг уншаад, нюурга хамаадалда байһан юумэнэй нэрэнүүдые түүжэ бэшээд, үгын бүридэлөөр шүүлбэри хэхэ.	Упр 198, 80 н. (Залача бодохо.)	§ 9. Упр 14 197, 80 н. (Холбуулал нуудые оршуулха.)	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ.	14.01	
3	Бэхижүүлгын хэшээл.	1 час	Индивидуальна- «Бураад хэлээр тестнүүд». (Даабари 1, 47 н. Фронтальна- Даабари 3., 4, 47 н.	«Бураад хэлээр тестнүүд». Даабари 5, 47 н.	Юумэнэй нэрэнүүдые палежлэ зохилдуу лаал, нюурга хамаадуулха. Зүбөөр хэрэглэжэ, мэдүүлэллнүүдые	«Бураад литература» гэһэн ном сооһоо нюурга хамаадалда байһан юумэнэй	Бэхижүүлгэ.	§ 7. Урда үзэһэнөө дабтаha.	«Бураад хэлэн» сахим ном хэрэг лэлгэ. 14.01	

					нэрэнүүдтэй мэдүүлэл нүүдье түүжэ бэшэхэ. Хэлэлгэ соо зүбөөр хэрэглэхэ.											
4	Юумэнэй нэрын өөртэ хамадал.	1 час	Индивидуальная- Номоор хүдэлмэри. § 10 дүрим уншаха, упражнени нүүдье дүүргэхэ(Упр 201, 81 н).	Бүлэгөөр Упр хүдэлмэри- 202, 81 н.	« Буряд хэлээр тестнүүд». Даабаринуу дые дүүргэхэ. (1, 48 н.) Өөртэ хамадалай залгалтатой үгэнүүдые олохо.	Юумэнэй нэрэнүүд өөртэ хамадалаа, тус юумэн өөрын гэнэн удхатай болодог гэжэ ойлгохо шухала. (Таблицаар хүдэлмэри: 82 н.)	зохёохо.	нэрэнүүдтэй мэдүүлэл нүүдье түүжэ бэшэхэ. Хэлэлгэ соо зүбөөр хэрэглэхэ.	« Буряд хэлээр тестнүүд». Даабаринуу дые дүүргэхэ (даабари 3, 49 н.) Буряд арадайнгаа ёно заншал сахгжа ябая... өөртэ хамадалай залгалтатой юумэнэй нэрэнүүдые олохо, үргэлжэлэл бэшэхэ.	§ 10. Упр 203, 82 н.	«Буряд хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ.					
5	Өөртэ хамадалай залгалтанууд ые бэшэлгэ.	1 час	Индивидуальная- номоор хүдэлмэри § 11. Упр 204, 82 н. Фронтальная- Упр 208, 85., «Шагтаа дээрфээ тайла». Өөртэ хамадалай	Номоор хүдэлмэри: упр 209, 85 н. Оньон үгэнүүдые уншаха, ямар хургаал заанаб?	«Аяга сай» упр 212. 87 н. Текст уранаар уншаха, гол бодолыень элирүүлхэ, ноурта ба өөртэ хамадалан юумэнэй нэрэнүүдые түүжэ бэшэхэ, зүбөөр	Творческо проект дүүргэхэ.	Творческо проект дүүргэхэ (упр 213, 87 н.) «Хүнэй наһанда аба эжы хоёр ехэ хуури эзэлдэг...» гэнэн сэдэбтэ	Творческо проект дүүргэхэ.	Творческо проект дүүргэхэ (упр 213, 87 н.) «Хүнэй наһанда аба эжы хоёр ехэ хуури эзэлдэг...» гэнэн сэдэбтэ	§ 11. Урда үзэһэнөө дабтаха. Упр 210, 86 н.	«Буряд хэлэн» сахим хураха ном хэрэг лэлгэ.					

		залгалттай юумэнэй нэрэнүүдые түүжэ бэшээд, үгын бүрилдэлөөр шүүлбэри хэхэ.	Юумэнэй нэрэнүүдэй залгалтануудыг сэжээр тайлбарилха.	хэрэглэж, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	проект зохёохо. (Шэнжэлэл гын шэглэл ба сэдэб үгтэнхэй.)			
6	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр.	1 час Индивидуальна-үгтэн хэһэг уншаха. (Ород хэлэнһээ бураад хэлэн дээр оршуулга). Бүлгөөр хүдэлмэри-зураг сэжээр зураха. Фронтальна-хөөрөө эмхилдэхэ.	Ород хэлэнһээ бураад хэлэн дээр оршуулга.	Оршуулхандаа зүбөөр мэдүүлэлнүүдээ зохёохо. Мэдүүлэлэй байгуулгада анхаралаа хандуулха.	Үгтэн даабаридаа зохёохы шалабари хэрэглэхэ. Удхатай, дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүдые зохёон байгуулха.	Творческо хүдэлмэри. Зохёохы шалабари шалгаха.	Зохёолго бэшэхэ.	«Бураад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлэгэ. Толи 302 хэрэглэлэгэ.
7	Ээ-эй, ээ-өө аялануудыг зүб бэшэлэгэ.	1 час Индивидуальна- § 12 дүрим уншаха, упражненинүүдые дүүргэхэ (Упр 217, 89 н.), упр 226, 92 н. Бүлгөөр хүдэлмэри-Упр 215, 88 н. Харюугаа тайлбарилан, таблицар харуулха. Фронтальна- (Упр 214, 88 н.) «Сагаан эдэн», хурагшын бэшэһэн диктант шалгах, алдунуудынь олохо.	«Соохор хон инзаган», упр 221., 91 н. уншаха, аялан үзгүүдые зүбөөр табиха.	Упр 218, 89 н. Угүүлэл дэ нэрэ хандыдхи абзац соо үгүүлэлэй бодол байнаб? Угэнүүдые хүсэлдүүлжэ бэшэхэ, харюугаа баталха.	«Эхэ эсэлын хургаал, захая...» упр 222, 91 н. + Танай аба эжы, хүгшэн болон нагаса аба эжынэртнай ямар хургаалнуудыг заадаг ханамжая бэшэхэ... Угтэн сэдэбтэ материал суглуулха.	Упр 220, 90 н. «Ёлка» хурагшын оршуулга зааха, үгүүлэл үргэлжэлүүлхэ.	§ 12 уншаха, упр 216, 89 н. үгтэн оньһон үгэнүүдые уншаха, дүримэй ёһоор бэшэхэ.	«Бураад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлэгэ. 402
8	Бэхижүүлгын хүдэлмэри.	1 час Индивидуальна- упр 223, 91 н. Үлүү 2 үгэ олохо. Бүлгөөр хүдэлмэри: упр 225, 92 н. бүлгөөр ээ-эй аялануудай зүб	Номоор хүдэлмэри. Упр 219, 90 н. Ц. Номтоевой «Ёхоор һамган» гэнэн аралай наадан тухай	-Ээ-эй, ээ-өө аялануудыг зүб бэшэлгэдэ анхаралаа хандуулха, элдэ аялануудтай үгэнүүдые	«Утяга и стрекоза» Б. Житков. (упр 224, 92 н.) оршуулхалаа, юумэнэй нэрэ тухай мэлсэээ	Бэхижүүлгын хүдэлмэри.	§ 12 дабтаха. Шалгалтын асуудалнуудга харюу бэлдэхэ (94 н.)	«Бураад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлэгэ. 102

			бэшлэгдэ схэмэ жэшээтэ үгтэнэ. Фронтальна- Упр 226, 92 н. Ээ-эй, өө бэшэхэ, баримталха.	уншаха, аялган үзэгүүдые табиха, харюугаа тайлбарилха.	хэрэглэжэ, зүбөөр мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	хэрэглэхэ.			
--	--	--	--	--	---	------------	--	--	--

Тэмдэгтэй нэрэ. (6 час.)

9	Тэмдэгтэй нэрэ.	1 час	Индивидуальна- 95 н. Мойнон ямар бэ, зураглаха. Упражненинүүдые дүүргэлгэ: упр 228, 96 н «Гүлэн» уншаха, гүлэн ямархан бэ гэжэ шалаха гүт? Юундэ? Зохёол лонирхолтой болгон бэшэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри: упр 231, 97 н, үлүү үгэнүүдые олохо, бэе бэеэ шалгаха. Фронтальна- 236, 98 н. Зүбөөр үгтэнэн үгэнүүдые олохо, жэшээнүүдые hanaха.	Тэмдэгтэй нэрын гол морфологическа шэнжэнүүдгэйн ба синтаксическа үүргэгтэйн танилсуулха.	Тэмдэгтэй нэрэнүүдгэ таарамжатай юумэнэй нэрэнүүдые hанан бэшэхэ. (Упр 232, 97 н.)	Үгтэнэн үгэнүүдгэ синонимууды hanaжа бэшэхэ, нэгэ бүлэг синонимуудтай мэдүүлэлнүүдые hanaха. (Упр 235, 97 н.)	Зохёохы шалабары шалгаха.	§ 13. Упр 236, 98 н.	«Бурыад хэлэн» сахим бураха ном хэрэглэлгэ. 1002
10	Шанарга ба харилсаата тэмдэгтэй нэрэнүүд.	1 час	Тэмдэгтэй нэрэнүүд удхаараа шанарта болон харилсаата гэжэ илгардаг гээн ойлгосотой танилсуулха.	Шанарга ба харилсаата тэмдэгтэй нэрэнүүдые зүбөөр илгаруулжа	Харилсаата тэмдэгтэй нэрэнүүдэй залгабаринень илгажа шалаха, абтанан тэмдэгтэй	Буруу зохёоглоhon холбуулалнууды заhаха, мэдүүлэлнүүдые зохёохо. (Упр 241,	Алдуутай холбуулалнууды заhажа бэшэхэ, (Упр 240, 100 н.)	§ 14. (Харилсаата тэмдэгтэй нэрэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зохёохо.)	 1002

11	Тэмдэгтэй нэрийн шанарай зэргэнүүд.	1 час	Индивидуальна-номоор хүдэлмэри. § 14, 98 н. Упр 239, 100 н. Упр 240, 100 н. Бүлэгөөр хүдэлмэри: Упр 249, 103 н. (Хоёроороо хүдэлжэ, ород хэлэнһээ оршуулхалаа, тэмдэгтэй нэрэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ.)	шалаха.	нэрэнүүдые зүбөөр бэшэхэ арга үргэдхэхэ.	100 н.)	Угтэһэн даабарндаа зохёохы шалабар и хэрэглэхэ.	Оршуулга (упр 254, 104 н.)	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ.	1702
12	Тэмдэгтэй нэрие юумэнэй нэрын орондо хэрэглэлгэ.	1 час	Индивидуальна-номоор хүдэлмэри § 16. Упр 255, 105 н. Уншаха, оньһон үгэ бүхэнэй удха тайлбарилха. Бүлэгөөр хүдэлмэри: Упр 257, 106 н (Харилсуулха.) Фронтальна-упр 256, 106 н. 1 даабариенһ шэлэжэ хэхэ.	Олонхи ушарта тэмдэгтэй нэрэнүүд юумэнэй нэрын орондо хэрэглэгдэдэг гэгэн ойлогосотой танилуулха.	Нэгэ текстые шэлэн оршуулхалаа, зүбөөр мэдүүлэлнүүдээ зохёохо, зэргые нь тэмдэглэхэ.	«Синица» текст оршуулаад, саашань үргэлжэлүүлхэ.	Зохёохы шалабар иаа үргэдхэхэ.	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ.	1802	

13	Тэмдэгтэй нэрийн падеждэ зохилол.	2 час	шалгах.	Индивидуальна- номоор хүдэлмэри § 17. Упр 260, 108 н. (Падеждэ зохилдуулха.) + Мэдүүлэнүүдые зохёхо. Бүлгөөр хүдэлмэри: «Бураад хэлээр тестнүүд» даабари 1, 53 н, даабари 2, 53 н, даабари 3, 53 н, даабари 4, 53 н. Фронтальна- упр 261, 108 н.	Тэмдэгтэй нэрэнүүдые зохилдуулхала, юумэнэй нэрын зохилолой дүрим баримталагладаг гэнэн ойлгосо үргэдхэхэ.	Юумэнэй нэрын зохилолой дүрим баримталан, тэмдэгтэй нэрэнүүдые падеждэ зохилдуулха.	Үгэ аялганаар, хашалганаар хүүлтэнэб, тэрээнһээ дулдыдажа залгалтануудыень бэшэхэ.	§ 17 уншаха. (Тэмдэгтэй нэрэнүүдые падеждэ зохилдуулха.)	Бураад сахим ном хэрэглэлгэ.	
14	Тэмдэгтэй нэрэнүүдэй хамаалал.	2 час	Индивидуальна- номоор хүдэлмэри § 18. Упр 262, 109 н. (Нюурга хамадуулха.) + Упр 263, 109 н. Бүлгөөр хүдэлмэри: упр 264, 109 н (Тэмдэгтэй нэрэнүүдые өөртэ хамадуулха.) «Бураад хэлээр тестнүүд» даабари 6, 54 н, даабари 7, 54 н, даабари 8, 54 н, даабари 4, 53 н. Фронтальна- упр 266, 109 н. (хубарюулан бэшэхэ.)	Тэмдэгтэй нэрэнүүдые нюурга ба өөртэ хамадуулхала, юумэнэй нэрын хамадалай залгалтанууды абалаг гэнэн ойлгосо үргэдхэлгэ.	Б. Баралдитай «Сэнгэ баабай» гэнэн зохёолһоо хэһэг уншаад, шүүлбаринүүдые хэхэ. (Упр 270, 111 н.)	«Гал тухай домог» упр 274, 113 н. Текст уншаад, найруулга бэшэлгэ. Ойлогон мэдэсээ хэрэглэжэ, үгүүлэл соохи юумэнэй ба тэмдэгтэй нэрэнүүдые зүбөөр бэшэхэ, хэрэглэхэ.	§ 18, упр 271, 112 н.	«Бураад сахим ном хэрэглэлгэ.		
15	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри.	1 час	Хэлэлгэ хүгжөөлгын хэшээл. Упр 279,	Зураг дээрэ юу харанаа бодомжолхо.	Зурагай гол удха (сюжет) элирүүлхэ.	Уран гоёор, тодо хурсаар зохёолгоёо	Шалгалтын асуудалнуудга харюу бэлдэхэ.	Бураад сахим ном хэрэглэлгэ.		

Тоогой нэрэ (6 час.) 16	Баир Барадиевай «Гурбан зөөлэн» гэнэн зурагаар зохёолго бэшэхэ.	1 час	116 н. «Эхэ эсгын хургаал, захяа» Буриад хургаал уншаха.	Индивидуальна- § 19, упр 280. 119 н.(тоогой нэрэнүүдые түүжэ бэшэхэ.) Тоогой нэрээр схемэ зохёохо. «Буриад хэлээр тестнүүд» даабари 3, 55 н, даабари 4, 55 н. дүүргэлгэ. Фронтальна- упр 281, 120 н. Тоогой нэрэнүүдые харилсуулха, шалгаха.	Тоогой нэрын гол морфологическа шэнжэнүүдтэйн ба синтаксическа үүргэтэйн танилсуулха.	Тоогой нэрэнүүдтэ таарамжатай юумэнэй нэрэнүүдые нанан бэшэхэ.	Тоолоһон, дугаарлаһан тоогой нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	(117 н.) Зачётло бэлдхэл.	§ 19., (тоогой нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.)	«Буриад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ. <i>4/23</i>
17	Тоолоһон тоогой нэрын хүүлэй хашалгание зүб бэшэлгэ.	1 час	Индивидуальна- номоор хүдэлмэри: § 20, упр 282..., 121 н.(тоогой нэрэнүүдые зүбөөр үгүүлжэ уншаха.) Упр 284, 121 н. хүүлэй хашалгание зүб бэшэхэ. Фронтальна- упр 287, 122 н. Тоогой нэрэнүүдые бэшэмэл болгохо, харюугаа баталха.	Тоогой нэрэнүүдые хэрэглэхэдэ, зарим ушарта хүүлэйнь хашалган унадаг гэнэн ойлгосотой танилсуулха.	Эдэ тоогой нэрэнүүд түүхын ямар үйлэ гэршэлнэб? Сээжээр мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	Тоолоһон тоогой нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо, хүүлэй хашалгание зүб бэшэлгэдэ анхаралаа хандуулха.	Бэшэмэл ба сээжэ харюу шалгаха.	§ 20, упр 286, 122 н.	«Буриад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ. <i>10/23</i>	

18	Тоогой нэрэнүүдэй илгарал.	1 час	Индивидуальна- § 21, 122 н. уншаха. Таблицаар хүдэлмэри (123 н.) упр 288, 123 н., упр 289, 290. 123 н. Бүлэгөөр хүдэлмэри: Упр 291, 123 н. Упр 292, 124 н. Фронтальна- упр 295, 124 н. Алдуунуудыень захаха, харюугаа тайлбарилха.	Тоогой нэрэнүүд удхаараа ба хэрэглэгээрээ хэдэн янза болон илгардаг гэжэн ойлгосотой танилсуулха.	Эдэ тоотой нэрэнүүдые бүлэгүүдтэ хубилган бэшэхэ, залгалтыень тэмдэглээд, илгаралыень бэшэхэ. Сээжээр мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	Үгүүлэй гол бодол элирүүлжэ, нэрэ үгэхэ. Өөрынгөө нанамжа бэшэхэ. А. Жамбалоной «Арад зонойнгоо түлөө...» Упр 297, 125 н. «Бураалууд хэдыбиди?...» + дүүргэхэ.	Холбуулануудые оршуулха, мэдүүлэлнүүдые зохёохо (упр 296, 124 н)	§ 21, упр 298, 125 н.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ. 11.03
19	Шалгалтын хүдэлмэри.	1 час	Фронтальна- шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын диктант бэшэхэ.	Зүбөөр бэшэхээ оролдохо.	Үгтээн грамматическа даабаринууда дүүргэхэ.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Урда үзэлэнөө дабтаха.	17.03
20	Алдуу дээрэ хүдэлмэри. Четвертин дүн гаргалга.	1 час	Индивидуальна- дээрэ Алдуу хүдэлмэри. Бүлэгөөр хүдэлмэри- Нэмэлтэ даабаринууд-ые дүүргэхэ.	Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	Алдуунуудаа зүбөөр захаха оролдохо.	Алдуунуудаа захахадаа, жэшээнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ, харюунуудаа баримталха.	Алдуу дээрэ хүдэлмэри.	Урда үзэлэнөө дабтаха.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ. 18.03

Календарна-тематическа түсбэлэлгэ

Буриад хэлэн, 6 класс, 4 четверть, 14 час.

№	Хэшээлэй сэдэб	Сагай хубаари	Турагшад аяабуулгын шэнжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд		Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрий даабари	ИКТ хэргэлэлгэ	Болзор	
				предметнэ	личностно				метаспредметнэ	түсбөөр
1.	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри. Багшын үзэмжөөр.	1 час	Индивидуаль на- үгтэй сэдэбтэ зохёолго бэшхэ. Бүлгөөр хүдэлмэри- түсэб табиха. Фронтальна- хөөрөө эмхилхэхэ	Творческо хүдэлмэри бэшхэ.	Үгтэй даабарна байнаар дүүргэхэ.	Творческо хүдэлмэри бэшхэ.	Урда үзэһөө дабтаха. «Хабарнай дуулаһаар...» гэнэ сэдэбтэ мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	«Буриад хэлэн» сахим бураха ном хэргэлэлгэ.	21.04.	

2	Тоогой нэрын палелдэ зохилдол.	1 час	Индивидуальна- § 22, 128 н. уншаха. Таблицаар хүдэлмэри (128 н.) упр 304, 128 н., упр 305, 128. Бүлгөөр хүдэлмэри: Упр 308, 129 н. Упр 309, 129 н. Фронтальна- упр 307, 129 н. Алдуунуудыень заһан, мэдүүлэлнүүдые буулгажа бэшхэ.	Тоогой нэрын юумэнэй нэрын удхатай болоходоо зохилдолог, нюурта ба өөртэ хамааладаг гэнэн ойлоготой танилуулха.	Хэн эгээ түргэнөөр хэлэжэ шалахаб? Уранаар, тодоор хэлэжэ бураха.	Нэгэ текстыень шэлэн оршуулхадаа. тоогой нэренүүдые зүбөөр бэшхэ. (Упр 306, 129 н.)	Х. Намсараевай «Морхонсой хурьган» расказ уншаал, удхыень тобшоор дамжуулха, һанамжжая хэлэхэ.	§ 22, упр 308, 129 н.	«Буриад хэлэн» сахим бураха ном хэргэлэлгэ. 1.04	
3	Тоогой нэрын хамаадал	1 час	Индивидуальна- § 23, 131 н. уншаха.	Тоогой нэренүүд юумэнэй	Сэсэн үгэнүүдэй удха	Далай лама тухай мэдэсэе	С. Багажаргалай «Бурханһаа	Шалгалтын асуудалнуудга	«Буриад хэлэн» сахим	

4	Х.х.х. Творческо хүдэлмэри.	1 час	Таблицаар хүдэлмэри (131 н.) упр 312, 131 н., упр 313, 132. Бүлэгөөр хүдэлмэри: Упр 318, 133 н. Упр 319, 133 н. Фронтальна- упр 321, 134 н. уншаха, тоонууд болон үнгэнүүд ямар үүргэтэй?, алдуугүйгөөр буулгажа бэшэх, номоороо шалгах.	нэрэнүүдтэ али ноурга ба өөртэ хамаалалаг гэнэн ойлгосотой танилсуулха.	тайлбарилха, тоогой нэрэнүүдэй мэдүүлэлнүүд соохи үүргэ элирүүлэх. (Упр 317, 132 н.)	нэмэжэ хөөрэхэ. (Упр 320, 133 н.)	заяатай, дэлхэйдэ суурханан буряад хубсанаанда бузар халдахагүй...» гэнэн текст уншаал, тоонууд болон үнгэнүүд ямар үүргэтэй? гэнэн асуудалда дэлгэрэнгы харюу үгэжэ шалаха.	харюу бэлдэхэ (138 н.) Зачётго бэлдэхэл.	хураха ном хэрэглэгэ. 2004
			Ордуулха- даа зүбөөр мэдүүлэлнүү-дээ зохёохо. Мэдүүлэлэй байгуулгала анхаралаа хандуулха.	Ород хэлэнһээ буряад хэлэн дээрэ оршуулга.	Оршуулха- даа зүбөөр мэдүүлэлнүү-дээ зохёохо. Мэдүүлэлэй байгуулгала анхаралаа хандуулха.	Үгтэһэн даабаридаа зохёохы шалабари хэрэглэхэ. Удхатай, дэлгэрэнгы мэдүүлэл- нүүдье зохёон байгуулха.	Творческо хүдэлмэри. Зохёохы шалабари шалгах.	Зохёолго бэшэхэ.	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэг- лэлгэ. Толи хэрэг- лэлгэ. 2004

Түлөөнэй нэрэ (6 час.)

5	Түлөөнэй нэрэ.	1 час	Индивидуальна- § 24, упр 329, 140 н.(Уран уншалга. Басни ямар хургаал үгэнэ? «Гэрэл ба Бармагшан». н Түлөөнэй	Түлөөнэй нэрын гол морфологическа шэнжэнүүдтэйн ба синтаксическа үүргэтэйн танилсуулха.	Түлөөнэй нэрэнүүдые олохо. Ямар шэнжэнүүдээрн олообта? Харюугаа баталха. (Упр 332, 142 н.) Г. Цимитов	Түлөөнэй нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	Зохёохы шалабари шалгах.	§ 24., н Түлөөнэй нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.)	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэгэ. 2004
---	-------------------	----------	--	---	---	--	--------------------------------	--	--

6	Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал.		нэрэнүүдые түүжэ бэшэхэ.) «Эхэ Орон» Ц-Д. Дондоковагай шүлэг соохи түлөөнэй нэрэнүүдые ажаглаха. Фронтальна- упр 331, 141 н. (Түлөөнэй нэрэ хэрэглэхэ.)	Түлөөнэй нэрэнүүд б янзаар илгардаг гээн ойлгосо үргэдхэхэ.	«Манай хургуули».	Түлөөнэй нэрэнүүдые тааруулан бэшэхэ. Упр 337, 144 н. + Мэдүүлэлнүүдээ зүбөөр зохёохо.	Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал хэр зэргэ ойлгоные нь шалгаха.	§ 25, упр 339, 145 н.	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ. 1504
7	Түлөөнэй нэрын олоной тоо.	1 час	Индивидуальна- § 26, упр 341. 145 н.(түлөөнэй нэрэнүүдые болоноб? түлөөнэй нэрэнүүдые ажаглаха. (Түлөөнэй нэрэнүүдые тааруулан бэшэхэ, шалгаха.)	Түлөөнэй нэрэнүүд тоодо хубилхалаа, зариманинь ондоо хууритай болодог гээн ойлгосотой танилуулха.	Угтээн түлөөнэй нэрэнүүдые олоной тоодо табяад, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэн, холбоо текст зохёохо.	§ 26. (Холбоо текст зохёохо.)	«Буряад хэлэн» сахим хураха ном хэрэглэлгэ. 1604	

8	Түлөөнэй нэрын зохилол.	1 час	шалгах.)	Түлөөнэй нэрэнүүд зохилодог. Бэшэх дүримын юумэнэй нэрэнүүдэй дүрмдэ алли гэнэн ойлгосо үргэдхэхэ.	Ц. Номтоевой «Таран тухай домог» уншаад, түлөөнэй нэрэнүүдые олохо, залгалтануу дыень зааха. Упр 344, 147 н.	Түлөөнэй нэрэнүүдые хэрэглэнгээ оршуулаха. Упр 345, 147 н. + Мэдүүлэлнүүдээ зүбөөр зохёохо.	Түлөөнэй нэрэнүүдэй зохилол хэр зэргэ ойлгоны нь шалгах.	§ 27, упр 343, 146 н.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ. <i>2004</i>
9	Түлөөнэй нэрын хамаалал.	1 час	Индивидуальна- § 28, 148 н. уншаха. Таблицаар хүдэлмэри (148 н.) упр 350, 150 н. Фронтальная- упр 353, 151 н.	Түлөөнэй нэрэнүүд ноурга ба өөртэ хамаадалаг. Бэшэхэ дүримын юумэнэй нэрэнүүдэй дүрмдэ алли гэнэн ойлгосо үргэдхэхэ.	Х. Намсараевай зохёолхоо хэбэг уншаад, түлөөнэй нэрэнүүдые олохо, залгалтануу дыень зааха. Упр 348, 149 н.	«Мама- твой үгүүлэл оршуулаха, нэрлэхэ. (Упр 354, 151 н.)	Түлөөнэй нэрэнүүдэй хамаадал хэр зэргэ ойлгоны нь шалгах.	§ 28, упр 357, 153 н.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ. <i>2004</i>
10	Практическа хүдэлмэри.	1 час	Индивидуальна- упр 360, 153 н. Фронтальная- упр 358, 153 н.	Түлөөнэй нэрын гол морфологическа шэнжэнүүдын ба синтаксическа үүргэн, түлөөнэй нэрын бэшэхэ дүримын юумэнэй нэрэнүүдэй дүрмдэ алли гэнэн ойлгосо үргэдхэхэ.	Ц-Ж. Жимбиевай «Гал могой жэл» гэнэн зохёолхоо текст уншаха, үгүүлэлдэ нэрэ ханаха.	«Наказ материн» уншаха, сээжээр оршуулаха. Гол бодолыень элнрүүлэхэ. Түлөөнэй нэрэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.	Түлөөнэй нэрын гол морфологическа шэнжэнүүдын ба синтаксическа үүргын, түлөөнэй нэрын бэшэхэ дүримын хэр зэргэ ойлгонынь шалгах.	§§ дабаха, мэд зохёохо.	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлгэ. <i>2004</i>

Дайбар үгэ. (2 час.)

12	Дайбар үгэ.	1 час	Индивидуальна- § 29, упр 366, 159 н. Упр 368, 159 н. Тэмдэгэй нэрэнүүдээ	Дайбар үгын гол морфологическа шэнжэнүүдгэйн ба синтаксическа үүргэгэйн	Дайбар үгэнүүдые олохо. Ямар шэнжэнүүдээрн олообта? Харюугаа баталха. (Упр 367, 159 н.)	Дайбар үгэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо. (Упр 367, 159 н.)	Зохёохы шалабари шалгах.	§ 29., (Дайбар үгэнүүдые хэрэглэжэ, мэдүүлэлнүүдые зохёохо.)	«Бураад хэлэн» сахим нураха ном
----	-------------	-------	--	---	---	---	--------------------------	--	---------------------------------

13	Дайбар үгэнүүдэй удхаараа илгарал.	2 час	дайбар үгэнүүдые бурилдуулхэ.) Фронтальна- упр 369, 160 н.	танилсуулха.	159 н.	«Гроза» гэжэн текст оршуулха упр 374, 162 н.	«Һүнинн манаан» алдуутайгаар бэшгэдлэһэн үгэнүүдыеһнь заһан бэшэхэ, Упр 382, 165 н.	§ 30, упр 381, 165 н.	«Буряд хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э. Б.М.С. 6.05.	хэрэглэлг э. 29.04
14	Жэл соо үзэһэнөө дабталга.	2 час	Индивидуальна- § 30, упр 370, 161 н. Упр 371, 161 н. Фронтальна- упр 380, 164 н.	Дайбар үгэнүүд удхаараа 6 бүлэггэ илгардаг гэһэн ойлгосотой танилсуулга.	Асуудалнуудта харуусаха (упр 377, 163 н.)	Угын баялиг, бэшмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ.	Бэхижүүлгэ.		«Буряд хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э. Б.М.С. 6.05.	«Буряд хэлэн» сахим нураха ном хэрэглэлг э. 21.05.
	Шалгалтын хүдэлмэри.	2	Фронтальна- шалгалтын хүдэлмэри.	Шалгалтын диктант бэшэхэ.	Зүбөөр бэшэхээ оролдохо.	Үгтэһэн грамматическа даабаринуу дүүргэхэ.	Шалгалтын хүдэлмэри.	Урда үзэһэнөө дабталха.		

Нуралсалай методическа хангалга

1. Цыремпилова О.Ш, Жанчипова Ц.С. «Буряад хэлэн», Улаан- Үдэ., «Бэлиг», 2013 он.
2. С. Будаин, Ж. Жамбуева, Я. Ивахинова, Ц. Лубсанова «Буряад хэлээр тестнүүд», Улаан- Үдэ., «Бэлиг», 2007 он.
3. Б-Д. Батоев, С. Будаев, Б. Будаин «Буряад хэлэн» 5-9 кл., Улаан- Үдэ., «Бэлиг», 2006 он.
4. Х. Дамдинова, Цыремпилун «Буряад хэлээр дидактическа материалнууд», Улаан- Үдэ., 1983 он.
5. «Буряад хэлэн» сахим нураха ном. 2012 он.
6. Д. Доржиев, Р-Х. Санжимитыпова «Буряад хэлээр хэрэглэхэ дидактическа материалнууд». Улаан- Үдэ., 1992 он.
7. Д. Амоголонов «Буряад хэлэнэй орфографическа словарь», Буряадай номой хэблэл, Улаан- Үдэ., 1976 он.
8. «Буряад хэлэнэй тобшо тайлбари толи» Буряадай номой хэблэл, Улаан- Үдэ., 1992 он.
9. Л. Шагдаров, Н. Очиров «Ород-буряад толи» Россиин эрдэмэй академи...
10. «Буряад хургуулийн программнууд», «Буряад хэлэн 5-11 классууд» Улаан- Үдэ., «Бэлиг», 2008 он.

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгах хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- М-тест
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральний портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/>-Министерство образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.

1. Буряад литература (X-XI классууд)

Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэхэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ. Программа иимэ хубинууднаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай- тематическа түсэблэлгэ, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга. Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал образоор харуулдаг дээрэхээ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай.

Түрэлхи литературын программа тематическа принципэй үндэһэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар хурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран найханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. Эдэ зохёолнууд хадаа түүхын үе сагтай, арад зоной үйлэ хэрэгтэй, түүхэтэй, түрүү хүнүүдэй дүрэтэй сэхэ холбоотой юм.

X-XI классуудай программа буряад литературын хүгжэлтын түүхэ үзэхөөр табигдаба.

Туд классуудта нийтэ зоной түрүү үзэл бодолтой литературын нягта холбоотой байдагые, арадай ажабайдалда литературын ямар үүргэтэй байһые хурагшадта ойлгуулжа үгэхэ юм.

Литература ахамад классуудта заахадаа, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхын бодото ушарнуудай хоорондохи холбоондо, проблемэнүүдтэ, илангаяа моральна удхатай асуудалнуудые тобойлгон илгажа, хурагшадай анхарал хандуулха байна. X-XI классуудай литературын курс монографическа ба обзорно темэнүүдые үзэхөөр хараална. Тиймэхээ хурагшад буряадайнгаа элитэ уран зохёолнуудтай танилсаха аргатай, тэдэнэй литературын хүгжэлтэдэ ямар нуури эзэлдэг, ямар онсо удха, шанар оруулһые ойлгожо абана. Литературын теориин ойлгосонуудые хурагшад V-VII классуудта шудалжа эхилээд, VIII-IX классуудта үргэлжэлүүлнэ, хүгжөөнэ. X-XI классуудта бүри орёо ойлгосонуудтай танилсана. Эндэ литературна тип, литературна шэглэл, арадша ёһо реализм гэхэн литературын гол уран методтэй танилсажа шудална. Литературна ойлгосонуудые удаа дараалан, шата шатаарнь, хоорондонь холбоотойгоор хурагшадай ухаанда бүрилдүүлхэ юм.

Хуралсалай бусад предметүүдтэй холбоон

Буряад, ород, англи хэлэнүүд. Эдэ хэшээлнүүдтэ хурагшадай хэлэжэ, хөөрөжэ, уншажа, найруулга ба зохёолго бэшэжэ шадаха дүршэлынэ үргэдхэлгэ. Зохёолго бэшэлгэ. Хэрэгтэй материал суглуулалгаар, шэлэн абалгаар гуримтай болголго, орёо түсэб табиюулга; эпическэ зохёолой тусхай хэхэгэй текстын удхаар тобшо, түүбэри удхатай найруулга бэшэлгэ үргэлжэлүүлэлгэ, хүнэй хэхэн хэрэг, ажал, үйлэ тушаа зохёолго бэшэлгэ, байгаалиин үзэгдэл тухай, гэр байра соохи оршон тойроние зураглан зохёолго бэшүүлэлгэ.

2. Нуралсалай тематическа түсэб

№	Программна материал	часууд
1	Буряад уран зохёолой хүгжэлтын үенүүд	1
2	Буряад үргэлжэлхэн зохёолой уран найханай юртэмсэ.	1
3	Д.О.Батожабай “Төөригдэһэн хуби заяан”	12
4	Ч.Цыдендамбаев “Буряад басаган”	6
5	А.Ангархаев “Мүнхэ ногоон хасуури”	7
6	Буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ	1
7	М.Батоин “Таршаа Намжалай түүхэ”	3
8	1-дэхи хахад жэлэй дүн	1
9	Буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ	1
10	Б.Барадин “Ехэ удаган абжаа”	4
11	Буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ	1
12	Б.Базарон “Улаалзай”	1
13	Ц.Цымпилон «Буряад басаганда»	1
14	Мүнөө үеын буряад үргэлжэлхэн зохёолой уран найханай юртэмсэ	1
15	Ч.Гуруев “Туһалха хэрэгтэй”	2
16	Д.Дылгыров “Сэдьхэлэй гуниг”	2
17	Д.Эрдынеев “Үйлын үри”	6
18	Мүнөө үеын буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ	1
19	Б-М.Пурбуевай “Эрьехэ наран”	5
20	М.Батоин “Юртэмсын гурбан сэсэшүүл”	1
21	Мүнөө үеын буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ	9
22	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	1
	Хамта	68 час

3. Программын байгуулга ба удха

Буряад уран зохёолой хүгжэлтын үенүүд (1 час).

Октябрийн хубисхалай урда тээхи, 1920-30-аад онуудай уран зохёол, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай, тэрэнэй хүүлээрхи, 1940-50-яад онуудай уран зохёол, 1960-80-яад онууд, мүнөө үеын уран зохёол.

60-80-яад онуудта уран зохёолшодой урган гаралга тухай, 1959, 1973 онуудта болоһон буряад литература болон искусствын декада ба харалганууд тухай хэлэхэ. Буряад шүлэгэй гражданска болон лирическэ аялгатай болоһон тухай хөөрэлдэхэ. Түүхын шэнжэтэй зохёолнуудай бии болоһон, ород хэлэн дээрэ зохёодог, Буряадта ажаһуудаг уран зохёолшод тухай хэлэхэ. Буряад литературада мүнөө үе сагай арадай байдалай темын гол һуури эзэлэлгэ. Ажабайдалые хооһоор магтангүй, дутуу дундануудые нюунгүй бодото дээрэнх харуулһан зохёол бэшэхэ гэнэн зорилго бэелүүлгэ. Бэрхэшээлнүүдые дабан гараха хүнэй дүрэнүүдые зураглалга. Хүнэй нэрэ дээрэ үргэн, тэрэнэй сэдхэлэй байдал харуулһан зохёолнууд. Ажабайдалай дутуу дундануудые шүүмжэлһэн сатирическэ зохёолнуудай бии бололго. Түүхын шэнжэтэй ехэ зохёолнуудай бии бололго. Үхибүүдэй шүлэгүүдые, расказуудые, повестьнуудые бэшэлгэ (Ц. Номтоевой, Ш. Нимбуевай, Г. Чимитовэй, Ц-Б. Бадмаевай, Д. Хилтухинай зохёолнууд). Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ арад зоной хэнэн баатарлиг ажал, хэрэг тухай. Ород хэлэн дээрэ зохёодог, Буряадта ажаһуудаг уран зохёолшод И. Калашников, М. Степанов, В. Сергеев, С. Дунаев, Н. Рыбко, С. Метелица, Р. Белоглазова, О. Серова, А. Румянцев, К. Балков, А. Щитов, В. Митыпов ба бусадай прозын ба шүлэглэмэл зохёолнууд тухай юрэнхы мэдээн. Буряад зохёолнуудые ород хэлэндэ оршуулһан ород уран зохёолшодой хүндэтэй ажал. М. Степанов, В. Сергеев, Н. Рыбко — буряад романуудые оршуулагшад. Эхэ зохёол оршуулга хоёрые сасуулан оршуулагшадай уран мэргэжэл ажаглалга. Иүүлэй үеын буряад литературын онсо шэнжэнүүд. Үеын байдал шэнжэлэн зураглахын түлөө оролдолго.

Д. –Р. О. Батожабай. “Төөригдэһэн хуби заяан” (12 час). Д.-Р. Батожабай-драматург, прозаик намтар ба зохёохы зам тухай мэдээн. Хронологическа таблица хэхэ. Роман соо XIX зуун жэлэй эсэсэй үеын байдал харуулалга, сатирическэ зураглалнууд, сюжетэйнһонирхолтой ушаралнууд тухай хөөрэлдэхэ. Роман соо зуун жэлэй эсэсэй үеын байдал харуулалга. Самбуу, Шобдог ба бусад буряад, түбэд ламанарай дүрэнүүд. Аламжын, Шара Дамбын, Галсанай, Буладай дүрэнүүд. *Литературна теори*: трилоги тухай ойлгосо.

Ч.Цыдендамбаев «Буряад басаган» (6 час). Ч.Цыдендамбаевай творческо зам тухай мэдэсыень үргэдхэхэ. Эхэнэр хүнэй хуби заяан тэрэ үедэ ямар байһан тухайнх хөөрэлдэхэ. Хүнэй нэрэ дээрэ үргэн, тэрэнэй сэдхэлэй байдал харуулһан зохёолнуудай нэгэн гэжэ элирүүлхэ.

А.Ангархаев “Мунхэ ногоон хасуури” (7 час)

Буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ (1 час)

М.Батоин “Таршаа Намжалай түүхэ” (3 час)

Б.Барадин “Ехэ удаган абжаа” (4 час)

Буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ (3 час). Поэдүүдэй творческо зам. Шүлэгүүдэй анализ хэлгэ. Шүлэгэй онсо, удха, уран аргууд, хүмүүжүүлгын тала. Буряад шүлэгэй гражданска болон лирическэ аялгатай болоһон тухай хөөрэлдэхэ. Шүлэгэй анализ багшын үзэмжөөр.

Мүнөө үеын буряад үргэлжэлһэн зохёолой уран найханай юртэмсэ (1 час)

Ч.Гуруев “Туһалха хэрэгтэй” (2 час)

Д.Дылгыров “Сэдхэлэй гуниг” (2 час)

Д.Эрдынеев “Үйлын үри” (6 час) Романай буряад хүдөө нютагай байдалда зориулагдаһаниинь. Роман соо зураглагдаһан хүнэй сэдхэлэй байдал, байгаагийн үзэгдэл

тодорхойлон бэшэхэ зохёолшын уран арга тухай хөөрэлдэхэ.. *Литературна теори*: роман тухай ойлгосо.

Мүнөө үсын буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ (1 час)

Б-М.Пурбуев “Эрьхэ наран” (4 час)

М.Батоин “Юртэмсын гурбан сэсэшүүл” (1 час)

Мүнөө үсын буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ (9 час)

Ирагуу найрагшатай намтар ба зохёохы зам тухай мэдээн. Уянгата геройн сэдхэлэй байдал, зохёолнуудай байгуулга, түхэл, авторай зохёохы маяг тодорхойлолго, шүлэгэй сюжет болон композици тухай....Энэ шүлэгүүд соо публицистическэ үгын ба оньһон үгын байгуулгануудые хэрэглэһэниинь. Шүлэг соохи үндэр дээдэ бодол, уран аргууд.

Жэл соо үзэһэнөө дабталга. (1 час)

Урда үзэһэнөө дабталга, зохёолго бэшэлгэ, шалгалтын асуудалда бэлдэлгэ, литературна теори харалга. Буряад литературын урган бэлһэнэй удха шанар. Өөрынгөө арадай соёлой үндэһэ һуури хэрэглэжэ, түрүү соёлто арадуудай ашата мэргэжэл, туһаламжа абалсан хүгжэһэниинь. Программын ёһоор шэнжэлэгдээгүй зохёолнуудтай танилсуулха. Уншаха зохёолнуудайнгаа темэ, байгуулга, сюжет элирүүлхэ.

СЭЭЖЭЛДЭХЭ ЗОХЁОЛНУУД

1. Ч.Цыдендамбаев “Буряад басаган” романһаа эхэнэр тухай зураглал.
2. Д. Батожабай. “Төөригдэһэн хуби заяан” трилогиһоо Аламжын абатайгаа барилдаһан тухай хэһэг.
3. Багшын үзэмжөөр шүлэгүүдһээ.....

4. Календарно-тематическа түсэб.

II класс I четверть

№	Литератураар үзэхэ программа материал	Разд елээ Р үгт. саг	Тө мээ Р үгт .са Г	Болз ор	ИКТ хэргэлэгэ	Бурагшадай бээ дааван хүдэлмэри
1	Бурад уран зохёолой хүгжэлтын үенүүд	1	1	3.09	“Уран үгын абдарһаа” (электронно ном)	Уран уншалга Тобшо конспект
2	Бурад үргэлжэлэн зохёолой уран найханай юртэмсэ.	1	1	7.09		
3	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан” Б.Батожабайн уран найханай юртэмсэ, “Гэмтэн баригдаба”	12	1	8.09		
4	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Ой соо”		1	14.09	Сахим ном “Бураад арад” хуби	Бураад уран зохёолой соносохо номой нан-аудиобиблиотека бурятской литературы-шагналга
5-6	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Үнгэрлэн сагай һүүдэр”		2	15.09 21.09	“Буян нүгэл тухай ойлгосо” Электронно ном “Бураад арад” хуби	“Бураад эхэнэрэй ажаһуудал” гол темэ хүгжөөхэ, материал суглуулла, согсолхо.
7-8	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Далай ламын шагнал”		2	22.09 28.09	Электронно ном	“Бураад зоной ажаһуудал” гол темэ хүгжөөхэ, электронно ном хэрэглэн, тус темээр материал суглуулла, согсолхо. Агван Доржиевай намтар (Туваан хамба)
9	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Нюуса суглаан”		1	29.09	CD-диск шагналга	2-дохи номой удхаар... И.Фроловагай «Проза и драматургия Батожабая: поиски художественного синтеза»
10- 11	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Хитад ороной ниислэл хото”, “Зандан Жуу морилбо”		2	5.10 6.10	Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	

12	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, “Хүбүүмни, хаанабиши даа”	1	1	13/10	«Төөригдэлэн хуби заяан»	Анализ, зохёолгодо бэлдэхэл Когнитивнэ карта (бодомжолгын карта)
13-14	Д.О.Батожабай “Төөригдэлэн хуби заяан”, Х.х.х., Зохёолго бэшлэг	2		13/10		
15	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”	6	1	13/10	Сахим ном хэрэглэлгэ	Портретнэ характеристикэ
16	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”		1	20/10	Сахим ном-турэ тухай, басагаяа хургэлгэ	
17	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”		1	26/10		
18	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”		1	27/10		Эхэнэрэй хуби заяан
	бүхылдөө	18				

11 класс 2 четверть

№	Лигератураар үзэхэ програмна материал	Разделгэ эр үгтээн саг	Темэ эр үгтээн саг	Болзо р	ИКТ хэрэглэлгэ	Бурагшадай бээ даахан хүдэлмэри
1	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”	6	1	9.11	Номой һан “Уран үгын абдарһаа” (электронно ном)	30-аад онуудай хамалган тухай презентаци
2	Ч.Цыдендамбаев “Буриад басаган”		1	10.11		Ххх. Найруулга «Эхэнэрэй хуби заяан»
3	А.Л Ангархаев “Мүнхэ ногоон хасуури”	7	1	16.11	Электронно ном “Буриад арад” хуби	
4	“Мүнхэ ногоон хасуури”		1	17.11	Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	
5	“Мүнхэ ногоон хасуури”		1	23.11	“Буян нүгэл тухай ойлгосо” Электронно ном “Буриад арад” хуби	Когнитивнэ карта (бодомжолгын карта) Түсэб табиха
6	“Мүнхэ ногоон хасуури”		1	24.11		
7	А.Л.Ангархаев “Мүнхэ ногоон хасуури”		1	30.11		
8	“Мүнхэ ногоон хасуури”		1	1.12		
9	“Мүнхэ ногоон хасуури”		1	4.12		Юунэй түлөө хүн боложо түрэнэн хүн гээшэби?-сочинени-бодомжолго

10	Буряад драматургийн хүгжэлтэ	1				8.12		Туухэ домогууд-сахим ном	Багшын уургэ ямар бэ?
11	М.Батоннай уран найханай юртэмсэ, “Таршаа Намжалай түүхэ”	1	3			14.12			Бодомжолгын карта Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ
12	“Таршаа Намжалай түүхэ”	1				15.12			
13	“Таршаа Намжалай түүхэ”	1				21.12			
14	1-дэхи хахад жэлэй дүн гаргалга. Бүхыдөө	1	14			22.12			

11 класс 3 четверть

№	Литератураар үзэх программа материал	Разд елээ р үгт. саг	Темээр үгтэһэн саг	Болзо р	ИКТ хэрэглэлгэ	Бурагшадай хүдэлмэри	бээ	даан
1	Дабталга	1	1		Номой һан “Уран үгын абдарһаа” (электронно ном)	Презентаци		
2	Б.Барадинай уран найханай юртэмсэ, “Ехэ удаган абжаа”	4	1		Электронно ном “Буряад арад” хуби	“Буряад зоной ажаһуудал” гол темэ хүгжөөхэ, электронно ном хэрэглэн, тус темээр материал суглуулаха, согсолхо.		
3	“Ехэ удаган абжаа”		1		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”			
4	“Ехэ удаган абжаа”		1		Боо мургэл тухай...	Когнитивнэ карта (бодомжолгын карта)		
5	“Ехэ удаган абжаа”		1		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	Романай удхаар найруулга		
6	Буряад уран шүлгэй уран найханай юртэмсэ	3	1		Электронно ном “Буряад орон”	Анализ Инаг дуран тухай хооралдэхэ		
7	Б.Базароной уран найханай юртэмсэ, “Улаалзай”		1					
8	Ц.Цыпилоной уран найханай юртэмсэ, «Буряад басаганда»		1					
9	Мүнөө үсын буряад үргэлжэлһэн зохёолой уран найханай юртэмсэ (1 час)	11	1					
10	Ч.Гуруев “Туһалха хэрэгтэй” (2 час)	2	1					
11	“Туһалха хэрэгтэй”		1					
12	Д.Дьлгыров “Сэдьхэлэй гуниг” (2 час)	2	1					
13	“Сэдьхэлэй гуниг”		1					
14	Д.Эрлынсэв “Үйлын үри” (6 час)	6	1					
15	“Үйлын үри”		1					
16	“Үйлын үри”		1					
17	“Үйлын үри”		1					

18	“Үйлын үри”			1		Түүхын баримтанууд
19	“Үйлын үри”			1		Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ
20	Дабталга	7		3		Презентаци
		Бүхыдөө	22			

11 класс 4 четверть

№	Литератураар үзэхэ программна материал	Разд елээ р үгтэ нэн саг	Темээр үгтэ нэн саг	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	Бурагшадай хүдэлмэри	бээ дааһан
1	Мүнөө үсын буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ (1 час)		1		Номой һан “Уран үгын абдарһаа” (электронно ном)	Түсэб табиха	
2	Б.-М.Пурбуев “Эрьхэ наран”	4 час	1			Герой бүхэнэй хэлэлгын талаһаа шуумжэлэлгэ	
3	“Эрьхэ наран”		1		Сахим ном «Арадай ёһо заншалууд»	Романай удхаар найруулга	
4-5	“Эрьхэ наран”		2		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	«Нангин Байгалаа аршлаа»- шэнжэлгын ажал	
6	М.Батонин “Юртэмсын гурбан сээшүүл” (1 час)		1			Анализ	
7	Мүнөө үсын буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ (9 час)	9	1			Уран уншалга	
8	Ц.Ц.Дондогойн «Эхэ тухай поэмэ»		1			«Эхэ эсэгын буян»	
9	«Эхэ тухай поэмэ»		1			Асуудалуудга харюу.	
10	«Эхэ тухай поэмэ»		1		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	4 сээсэгэй хуби заяан тухай бодомжолхо, уянгата герой тухай бодомжолхо.	
11	Г.Раднаева «Түрэлгын зоболон»		1			Поэт-новатор	тухай.
12	Л.Тапхаев «Дүрбэн сээсэг»		1			Шалгалтада бэлдэлгэ	
13	А.Ангархаев “Би шулуунби”		1			Л.Тапхаевай “Угай түүхэ”	
14	Б.Дугаров “Түрэлхидэйм хэлэн, хүлисөөрэй”		1		ИКТ хэрэглэн, гексаметр маяг шэнжэлхэ	сооһоо угуудай гарбалаар...	
15	Г.Базаржапова-Дашеева “Үеһөө һедэ уг залган”		1				
16	Жэл соо үзэһэнөө дабталга. Шалгалтада бэлдэлгэ		1				
		Бүхыдөө	16				

5. Нурагшатай мэдээ шадабарийн гол эрилтэнүүд

- Нурагшад иимэнүүд юумэ мэдэхэ ёһотой: — X–XI классуудта шудалһан литературын асуудалнуудаар статьянуудай,
- хэлэһэн үгэнүүдэй гол шухала баримтануудые;
    - литература соо харуулагдаһан арадай түүхэтэ замай шухала шатануудые;
    - зохёол соо харуулагдаһан үе сагай онсо шэнжэ;
      - X–XI классуудта шудалагдаһан уран зохёолшодой ажабайдалһаа ба зохёохы ажал ябуулгаһаа тон шухала мэдээсэлнүүдые;
    - уран зохёолнуудай текстнүүдые;
    - XI класста үзэгдэһэн зохёолнуудай сюжет, байгуулгын (композициин) онсо янза, гол үйлэдэгшэ нюурнуудай бодото түүхэдэ
  - ба бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай типическэ удха шанартай зан абари (характер);
    - уран зохёолой образ, литературна тип, арадша (народность), реализм, уран зохёолшын зохёон бэшэхэ маяг (найруулга)
  - гэһэн ойлгосонуудай онсо шанар шэнжэ;
    - үзэгдэһэн зохёолнуудай уран хайханай тусгаар онсо шэнжэнүүд;
    - эпос, лирикэ, драма ба тэдэнэй жанрнууд. Нурагшад иимэ юумэ шадаха зэргэтэй
    - зохёолнуудые гү, али тэдэнһээ хэһэгүүдые, мүн сээжэлдэһэнээ тодо уранаар уншажа;
    - зохёолой гол зорилго элирүүлжэ;
      - сюжетэй, байгуулгын (композициин) зүйлнүүдэй, образуудай гурим ба зураглан тобойлгожо харуулха хэлэнэй
  - арга боломжонуудай үүргые тодорхойлжо;
    - нэгэ гү, али хэдэн зохёолнуудай геройнуудые зэргэсүүлэн, зохёолой герой тухай хэлэжэ;
    - уншаһан зохёолоор үгэһэн сэгнэлтээ баримталжа;
    - уран зохёол тодо уранаар уншажа;
    - өөрынгөө һанамжые аман ба бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха түсэб табижа;
    - үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар гол асуудалай шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохёолго
  - (сочинени-бодомжолго), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёожо, мүн литературна ба публицистическэ
  - темэнүүдээр бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжолго) зохёожо;
    - литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэрээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;
    - нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн литературна темэдэ проект бэлдэжэ;
    - бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмнүүд дээрэ, теле-дамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар,
  - шагнаһан хүгжэмөөр рецензи бэшэжэ шадаха ёһотой.

6. Нурагшатай методическа хангалга.

Хэрэглэгдэхэ номууд:

1. «Буряад литература, хрестомати», 11 класс. Туденов Г. О., Жамбуева Ж.Д., Тыхеева С.С., Шойдоков Д-Ц.Ш.
2. «Буряад литература, учебник», 11 класс. Балданов С.Ж., Бальжинимаева Д.Ц., Махатов В.Б., Туденов Г.О.
3. Жамбуева Ж.Д., Ивахинова Я.Ц. «Буряад литератураар сочинени бэшэхэ заабаринууд»
4. Махатов В.Б., Цыденова Х.Г. «Алтан гадахан», Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2009 он.
5. Мархаева С.Ж. «Буряад литератураар асуудалнууд, даабаринууд», Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2003 он.
6. XX зуун жэлэй эхин үеын буряад уран зохёол. Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2009 он.
7. Цыренова Ц., Батуева М.. «Булагай эхин», Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2002 он.

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгаха хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- М-тест
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru> - Министерство образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.
- <http://www.fipi.ru/> – ФИПИ- Федеральный институт педагогических измерений.
- www.mon.gov.ru – Официальный сай Министерства образования и науки РФ.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»
- www.openclass.ru – Открытый класс.
- <http://school-sector.relarn.ru/> – Школьный сектор

7. Хабсаргалта

11 класс

1. 20-30 аад онуудта бэшэжэ эхилхэн ахамад поэдүүдые нэрлэгты.
2. 2-дохи үеын шүлэгшэд хэд бэ?
3. 60-70 онуудай поэдүүдые нэрлэгты.
4. Эдэ үлхөө шүлэгүүдэй (циклнүүдэй) авторнууд хэд бэ?
«Газар дэлхэйн дуунууд» М. Самбуев
«Итали тухай шүлэгүүд» Д. Улзытуев
«Дунда Азийн дуунууд» М. Самбуев
«Ленинград тухай шүлэгүүд» Ц.-Б. Бадмаев
5. Эдэ буряад романуудай авторнуудые нэрлэгты.
«Нойрһоо һэриһэн тала» «Үүрэй толон»
«Сэнхир хаданууд» «Харьялан урдаа Хёлгомнай»
«Ехэ уг» «Мүнхэ ногоон хасуури»
«Түрэл нютагһаа холо» «Хун шубуун»
6. Буряад литературынын трилогии, дилогинуудые нэрлэгты.
7. Буряад мэдээжэ драматургнууд хэд бэ?
8. Хэн поэт 1932 ондо Хурамхаанай Угнаасайда түрөөб?
9. Н. Дамдиновой түүхын темэдэ зорюулһан зохеолнууд:
10. «Мүшэтэ харгы» гэжэ сонедүүдэй гүрлөөгэй 15-дахи сонет ямар нэрэтэйб?
11. Хэн уран зохеолшо мэргэжэлтэ артист, летчик ябаһан бэ?
12. Д. Р. Батожабайн трилогийн 3 номуудые нэрлэгты.
13. Б. Мунгоновой ямар роман ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, Москвада ямар журнал соо гараа хэм?
14. Хэн поэт манай республикын гимнын автор бэ?
15. Д. Жалсараевай ямар зохеол соо арадуудай хани барисаан харуулагданаб?
16. «Зэдэлээтэ зэбэнүүд» роман эхэ хэлэн дээрэе юун гэжэ нэрэтэйб?
17. Улаан торгон дээрэ барихан зэдэлээтэ зэбын удха тайлбарилэгты.
18. Ц.-Ж. Жимбиевэй романуудые нэрлэгты.
19. «Хараасгай» гэхэн журналай түрүүшын редактор»
20. Е. Евтушенко, Михаил Светлов, Ст. Куняев гэхэн суута ород поэдүүд Буряад ямар поэдэй шүлэгүүдые оршуулһан бэ?
21. Буряад литературынын түрүүшын поэмэнүүд, повесть, роман нэрлэгты.
22. Хэды ондо, ямар зохеолоор Буряадай гүрэнэй академическэ драматическа театр нээгдэһэн бэ?
23. Хэд уран зохеолшод Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай гал дүлэн соогуур ябаһан бэ?
24. Октябрийн революцийн урда тээхи суута зохеолнуудые нэрлэгты.
25. Буряад поэдүүдэй үгэнүүд дээрэ хэд хүгжэмшэд мэдээжэ дуунуудые зохеолһон бэ?
26. Эдэ литературна геройнууд ямар зохеолнууд сооһооб?
Доржын Дэлгэр «Саран хүхы»
Сэдүүгэй Цыремпил «Төөригдэһэн хуби заяан»
Аламжа «Нойрһоо һэриһэн тала»
Батажаб «Үүрэй толон»
Виктор Горбунов «Гал могой жэл»
Ута Мархаас «Харьялан урдаа Хёлгомнай»
Доржо Банзаров «Зэдэлээтэ зэбэнүүд»
Дамдин үбгэн «Түрэл нютагһаа холо»

Литературна диктант

Цыден-Жап Арсаланович Жимбиев «Гал могой жэл»

1. Ц.-Ж. Жимбиевэй тоонто, түрэнһэн он?
2. «Гал могой жэл» роман хэды ондо бэшэгдээб?
3. «... Мухар саган тархи дээрэе тойробжо малгайган табижа, хүрин тэрлигэйнгээ хормой набтагануулан, үндыжэ, хараал шэрээл табиба» хэн бэ?

4. Могой жэлнүүдые нэрлэгты.
5. Батожаб хүбүүнэй дүүнэр.
6. Сэрэн-Дулма абгай Батожабта хэн болоноб?
7. Өөрынгөө эжые Батожаб хэн гэжэ нэрлэдэг бэ?
8. Батожабай эсэгэ тухай ямар мэдэсэ абааб?
9. Батожаб эжыдээ юугээр сохиулнаб?
10. Мүнхөөдиин нүхэрын Батожабта хэнхээ юун тухай бэшэг асарнаб?
11. Оло дахин солоео дуудулаа, жэлэй дүрбэн сагта заһуулжа, үһэ дэлһэээ һамнуулжа байдаг юм...
Дуутай, суутай морин.
12. Батожаб ямар жэлдэ түрэнэн бэ?
13. Батожаб ямар мори унаад ябадаг һэн бэ?
14. «Шожын үүлгэн шүдэрхүү гэжэ илалһаа удхатай ...» гэжэ хэн хэндэ хэлээб?
15. Горхоной эрье дээрэ Батожаб хэд хүбүүдтэй уулзаа һэн бэ?
16. Ветеринар Атутов ямар зорилготойгоор Батожабта ерэнэб?
17. Почтальон ...
18. Батожабай нүхэсэдэг басаган
19. «Бишни сэрэгтэ мордохомни. Энээнһээ хойшо уулзаха һэн гүбди, али үгы гү, бү мэдэе ...» хэн, хана хэлэнэб
20. «Утаа булихуулан,
Дүрбэн хүлэр туруунуудһаа
Дүлэ сасартар харайлгahan
Суута хүлэгүүд эгэл даа ...» эдэ мүнүүд хаанаһааб?
21. Адуу манажа ябахадаа, Батожаб һүниин огторгойдо олон тоото одонуудые харана. Тэдэнэй нэгэн бүлэг одод
22. Батожабай түрэнэн нюотагтахи уһанай нэрэ
23. Сэрэгэй зоной Найдан хууршада бэлэглэнэн юумэн.
24. Хурла почтальон С.-Дулма хээтэйе хэн гэжэ энгэлэн нэрлэнэб?

Харюунууд:

1. Хүсөөтэ, 1908 он
2. 1972 ондо
3. Батожабайн хүгшэн эжы
4. 1941, 1953, 1905, 1977.
5. Жалма, Дондог.
6. Эсэрын дүү
7. Залуу эжы
8. 1937 ондо «арадай дайсан» гүүлээд, хиналтада абтаһан
9. һабаагаар хэнэн буугаар
10. Эрдэни моришонһоо һүниин манаанда гараха гуйлта бэшээ
11. Шаралдай
12. Туулай
13. Хурин хээр
14. Бачидайн баабай бригадир Батожабта
15. Гунгаа, Сандаг, Дашанима гурбан
16. Моридые сэрэгтэ абаха
17. Хорло
18. Зина
19. Батожаб
20. Батожаб хүрин хээр мориндоо хэлээ
21. Соло дуудалга
22. Долоон үбгэд, Дохюур мүшэд, Алтан гадаһан
23. Гангатын горхон
24. Хилгаһан
25. Хара түмэрэй хатан